

כנס האיחוד האירופי 2004:
Special OSCE Meeting on Human Rights Education and Training

דיווח: טובה בן-ארי - נציגת ישראל בכינוס

הכינוס עסק בחינוך לזכויות אדם בבתי הספר, תוך נתינת זכויות לתלמידים במסגרת מוסדות החינוך במטרה שיביאו ליצירת חברה שתהיה בה אחווה בין בני אדם ולאומים, מה שיפחית את רגשי השנאה בין העמים.

נושאי הדין:

Formal Human Rights Education; Human Rights Education in School
Curricula Human Rights Education and Training for Public Officials

לתמצית הנושאים שהועלו בכנס ע"י המדינות:

נושא ראשון: יישום זכויות התלמידים

Formal Human Rights Education; Human Rights Education in School Curricula

פרופ' טומשבסקי מפולין פתחה את הדין המרתק בהצהרה על החשיבות של קיום תהליכים ליישום זכויות התלמידים כמאפשרים הנעה חברתית, אזרחות פעילה ואיכותית. ע"פ מחקר שערכה: ילדים נעשים חסרי שליטה מאחריות רק כאשר אין להם זכויות ותחומי אחריות. זכויות ילדים חייבים להילמד החל מהגיל הרך ועד לאוניברסיטאות, כלימודי חובה, ראוי שיילמדו בקונטקסט תרבותי על מנת להפחית את גילויי הגזעות בכל ארץ ובעולם בכלל. פרופ' טומשבסקי ציינה שיש לשנות את הארגון החינוכי למקום בו יאפשרו לתלמידים, למורים להורים ולקהילה לדבר גלויות ביניהם על בעיות המציקות לילדים בעת הפרת זכויותיהם או בעת התנגשות בין זכויות. מתוך המצוקות שיועלו יש לבנות מבני שיח מרובים שיתמכו בבניית נהלים מוסדיים כאלה המאפשרים את החינוך לאהבה, כיבוד האחר וסובלנות. ציינה בדבריה: החינוך לזכויות הוא הפתרון לבעיות חברתיות, מאחר וזה מאפשר לילדים לשתף פעולה ביניהם ולגלות אכפתיות חברתית. זכויות התלמידים חייבות להתפרסם מידי שנה, תוך בניית תוכנית לימודים מותאמת ומהיבטים רב תחומיים. הדגשים המומלצים: זכויות ילדים בבית הספר, בבית ובקהילה.

ההדגש היה שהמורים הם המפתח לחינוך ילדינו ומתוך כך על מערכות החינוך להשקיע הלימוד ובהכשרת המורים כדי לחתור ולהגיע לתרבות של זכויות בכל בית ספר, להכניס את הנושא כחובה להכשרות מורים בהווה ולעתיד, ולקדם את הנושא כמקצוע חובה באוניברסיטאות. עלינו למקד את אימון המורים בקשת האינטרקציות בין מורה לתלמיד ובין המורה להורים ולקהילה. ההורים חייבים אף הם להתחנך בהדרגה לאורו של ביה"ס המקדם זכויות תלמידיו. יש לראות את ההורים כשותפים לגיטימיים בתהליך השינוי. על מערכת החינוך לשלב את תרבות הפופ כמקדמת תרבות של זכויות בבית הספר כמו: שילוב שחקני כדורגל, זמרים, פיתוח סדרות טלוויזיה העוסקות בחיי הילדים ובדילמות המעסיקות אותם כאשר הפתרון שיוכן מתוכן הוא זכויות התלמידים.

פרופ' מנפרד נובק, ראש הפקולטה לזכות אדם באוניברסיטה בווינה ציין שיש לבנות "פקולטה" לזכויות בחינוך באמצעות האוניברסיטאות המכשירות אנשי חינוך. בווינה הם נמצאים בתהליך זה כיום.

זכויות תלמידים זהו תחום נפרד, חשוב ומשמעותי ביותר בתורת ההתנהגות המחוייבים בה

המשרד: רחוב השלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

כתובת אתר המשרד <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך

המינהל הפדגוגי

הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

אנשי חינוך הנפגשים עם תלמידים. מעטות המדינות בעולם שתחום זה הוא חובה בהכשרת מורים אצלם, ועל כן חובה לחברי הפורום הזה חובה לפתח דגמים נוספים בארצותיהם.

פרופ' יוהנה קורדני מאנקרה הדגישה בדבריה את האחריות של האקדמיה מחד ומערכות החינוך מאידך על יישום זכויות התלמידים במעגלי החיים שלהם. היא הוסיפה שיש צורך בקביעת קודים התנהגותיים נאותים של אנשי החינוך, ובמיוחד של מורים ע"מ שיכבדו את זכויות התלמידים.

הקונספציה מוצעת היא פיתוח זכויות התלמידים ע"פ התרבות כאתיקה חינוכית לאומית, ואתיקה בינלאומית למורים ועובדי הוראה.

ההכשרה צריכה להיות ברבדים שונים ובמסגרות פורמליות ולא פורמליות. יישום הזכויות בבית הספר יבטיחו יישום התנהגויות אחרות ויחסי אנוש איכותיים יותר בשטחי חיים אחרים.

נציגת גרמניה ציינה בדבריה את צורך המיידי בחינוך לזכויות אדם וזכויות תלמידים בפרט כדי "שאושוויץ לא תחזור גם בימינו" והילדים יחוו את זכויותיהם כבר מהגיל הרך מהמסגרות הייחודיות של מערכות החינוך, ומכאן חינוך זה ישפיע על חייהם בבגרותם. יש למקד את החינוך בסובלנות כלפי האחר, להקדיש זמן להקשיב לילדים, לשמוע ולהתייחס לדבריהם ברצינות.

מציעה לפתח את תחומי האמנויות כתומכים בהטמעת הנושא: מוסיקה, ריקוד, קולנוע וציור תחת הכותרת: זכויות נותנים ומקבלים.

יש לעודד תלמידים ליצור סרטים בעקבות יישום זכויות התלמידים בסביבות חייהם. יש להבדיל בין החינוך לזכויות אדם לבין החינוך לזכויות הילדים בבתי הספר כתלמידים וכאנשים צעירים.

נציגת סלובניה: על המורים ליישם בפועל את זכויות התלמידים ולא רק ללמוד או ללמד. המורים מהווים דוגמה אישית לא רק לתלמידים אלא הם משפיעים גם על היחסים במשפחות. המטרה: חינוך לזכויות בביה"ס, מה שיביא להנעה חברתית. שלוש סיבות להצלחת המטרה: יישום זכויות התלמידים בניית סטנדרטים לביצועם הורים מעורבים בחינוך לזכויות: לומדים ומיישמים בשיתוף פעולה עם בית הספר.

נציג רומניה המפתח ליישום זכויות התלמיד נעוץ במדיניות פוליטית של המדינות. הידע הוא נחלת הכלל באירופה, היישום הוא בגדר שאיפה שיש לממש אותה.

נציג אנגליה הציג את פרלמנט התלמידים הקובע הליכים ונוהלים לבתי הספר בהלימה לאמנת זכויות הילדים.

אומבוסמנט מפולין הציג את ה" ידע האזרחי" שיש להעניק לכל ילד בכל מוסד חינוכי. הציע את הסלוגן שרץ באמצעי התקשורת בשם המורים והתלמידים בפולין: "זכויות אדם מתחילות בי" !

אומבוסמנט מסלובניה זכויות התלמיד – זהו מקצוע חובה בבית הספר היסודי ובחט"ב במדינה. נערכים ימים מרוכזים ומספר פעמים בשנה שבועות העוסקים במספר זכויות ברמה ההקהילתית בכל בית ספר.

נציגת אוזרביג'אן מבקשת שיתוף פעולה עם המדינות הנוכחות בבניית תוכניות לימודים ומודלים להטמעת זכויות התלמידים. מציעה להתחיל לעסוק בקוד אתי של המורים מתוך התייחסות לדרכים בהטמעת זכויות התלמיד.

נציגת מצרים לימוד זכויות התלמיד נלמד בפקולטות באוניברסיטה כקורסי חובה בתחומי החינוך והפוליטיקה. מתקיימים בימים אלו דיונים בפרלמנט המצרי דיונים בדבר יישום אמנת זכויות הילד, פיתוח דרכים ואמצעים ותוכניות לבתי הספר.

המשרד: רחוב שלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092

כתובת אתר המשרד <https://pop.education.gov.il/student-rights/>

E-mail: tova.edu@gmail.com

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

נציגת קנדה הציגה את מערך הלימודים באוניברסיטאות ובמכללות להכשרת מורים בנושא: זכויות ואחריות.

נציגת ספרד – עיקר ההכשרה היא לא רק בלימוד הנושא באוניברסיטאות המכשירות עובדי הוראה, אלא כל סטודנט חייב להתנדב במשך שנת לימודים אחת באחד הפרוייקטים להנחלת זכויות אדם בבתי הספר, ללא הערכה על פעילותו לא יקבל תעודת הוראה.

הדיון השני עסק בהכשרת המורים להטמעת זכויות התלמידים:
Session II: Human Rights Education and Training for Public Officials

קראטיה: במדינה קיימת החל משנת 1999 מחויבות של הממשלה למדיניות חינוך המעניקה זכויות לתלמידיה. קיימות תוכניות לימודים רבות העונות לצרכים שונים של אוכלוסייה שהדגשים שלהם: זכויות אדם, זכויות התלמידים, שוויון, זכויות לדת, ת"ל מהיבטים רב תחומיים, פעילויות מגוונות גם מחוץ לביה"ס וגם תוכנית לימודים בתקשורת המונים. המדינה מעצבת התנהגויות אצל ילדים ונוער, משפיעה על דעות והתנהגויות ועל כן לימודי תקשורת ההמונים הם לימודי חובה מכיתה א' ועד לכיתה האחרונה בלימודי התלמיד בתיכון. אנו יוצרים

עם התלמידים תוכניות רדיו, טלוויזיה, סרטים המכוונים כל העת לזכויות אדם וזכויות ילדים בפרט. תוכניות הרדיו הרגילות, תוכניות טלוויזיה העוסקות ב talk show עוסקות בזוויות שונות ליישום זכויות הילדים בבתי הספר וזכויות אדם.

רוסיה הלבנה - עורכת דין המקיימת מרכז לנשים ודרך המרכז היא מלמדת את הילדות להגן על עצמן ולשמש מקור עזרה ותמיכה לבנות אחרות הזקוקות לעזרה. הרבה מבני הנוער: בנים ובנות פונים לעזרה למרכזים אלו המפוזרים במדינה. יחד עם מערכת החינוך עורך המרכז סמינרים מרוכזים בני שבוע לתלמידים ולמורים שלהם. ישנם גם סמינרים בסופי שבוע אותם מממנים התלמידים עצמם כדי להרחיב את הידע ביישום זכויות התלמידים. תלמידים אלו משמשים כשגרירים בבתי הספר שלהם. סמינרים אלו הם מעבר לתוכנית הלימודים הסדורה בבתי הספר בכל הגילאים.

שבדיה - יש ליידע את כל האוכלוסייה אודות זכויות הילדים. יש לפרסם בכל אמצעי התקשורת וללמד בבית הספר. חשוב שאחת מנקודות המוצא תהיה הזווית הרב תרבותיות. אנו חייבים להיות מודעים לצרכים שונים של הילדים ועל הממשלות לתת לילדים את מלוא האפשרות ללמוד ולהתפתח בדרך ראויה שתקדם כל פרט. ההצעות שהובאו הן על בסיס יישום בשבדיה: יש לפרסם פעילויות קהילתיות ובית ספריות- בנושא יש לפקח על תהליכי ההטמעה בבתי הספר יש לתת מענה לעולים, לספר להם בשפתם אודות זכויותיהם ולעזור להם לממש אותם יש לערוך מבני שיח הנותנים מענה לילדים אלימים, תוך שיתוף הורים וייעוץ מקצועי יש ללמד את המורים מהם תחומי האחריות שלהם במימוש זכויות תלמידיהם. יש לחייב את האוניברסיטאות ללמד את הנושא. יש ללמד את נושאי המשרות הציבוריות מהם זכויות ילדים וכיצד לממשם יש ללמד בדחיפות את השוטרים בכל מדינה מהם זכויות הילדים והנוער על הממשלה לחייב תוכניות השתלמות למורים תוך בקרת יישום בפועל יש לקיים תוכנית הערכה על תהליכים ליישום זכויות התלמידים יש לקיים השתלמות רחבה ויישומית למנהלי בתי הספר יש לחייב כל סטודנט הלומד חינוך לקחת קורס שנתי אחד לפחות וליישמו בתהליך ההכשרה שלו. יש לחייב את כל אנשי המינהלה בבתי הספר לעבור השתלמות על זכויות התלמידים

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

קוסובו – חייבים היום במערכת חינוך סדורה המקיימת את כל זכויות התלמידים במוסדות השונים. אנו ממקדים היום את העשייה החינוכית ליישום זכויות התלמיד בקביעת נוהלים פדגוגיים המסדירים את זכויות התלמיד כחלק מהתרבות הבית ספרית ההכרחית. לא מספיק להכשיר שופטים, פסיכולוגים ועורכי דין בחוקי המדינה, עלינו להכשיר את כל אנשי החינוך, מפקחים ופקידות גבוהה במשרד החינוך.

פינלנד - חינוך לזכויות התלמידים קיים בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי. יש לנו שותפות מלאה בבניית תוכניות לימודים ויישומם עם אמנסטי וארגונים אחרים. אנו מיידעים את הילדים והנער על זכויותיהם באמצעות האינטרנט.

רוסיה - אנו מקיימים בית ספר להורים בו הם לומדים על זכויות ילדיהם, כדי לבנות ביחד שפה משותפת ונוהלים מעשיים למען עתיד הילדים. החינוך להורים מייצב את מעמדם של הילדים בקהילה ובשירותים שהם מקבלים ממנה בשעות אחר הצהריים.

ארה"ב - מעבר לחינוך לזכויות אנו כיום מגבשים מרכזי עזר לילדים, נוער ומשפחותיהם. במרכזים יהיו עורכי דין לילדים שיעברו הכשרה מיוחדת הנבנית עכשיו באוניברסיטאות כהתמחות מיוחדת.

כדי להנחיל תרבות של זכויות יש לרתום את כולם ללמוד על הזכויות המגיעות לכל הילדים. יש ליידע בשפות שונות שגם העולים יבינו את משמעות הזכויות המיוחדות לילדים. חייבים ללמד את המורים על יישום זכויות התלמידים ברבדים שונים, ולחייב בכך את המנהלים. יש לתת ביטוי להטמעת הזכויות בכל אמצעי התקשורת. בימים אלו אנו מסיימים לבנות קורסים בלמידה מרחוק שיעסקו ביישום הזכויות בבתי הספר, כחלק מאימון שנתי לצוותי החינוך בבתי הספר.

נציג אלג'יריה בכנס ביקש (לתקוף) לדעת מדוע לא חולקו הפנקסים לילדים בפלשתין ומדוע מדינת ישראל לא מכבדת את זכויות הילדים של פלשתין. תשובתי הייתה שכל התלמידים מכל המגזרים בישראל קיבלו את פנקס זכויות התלמיד בשפה הערבית והעברית וגם בברייל בשתי השפות. אם הוא חושב שהפנקס יתאים גם למדינות אחרות, שיפנה באופן רישמי למשרד החינוך בבקשה להעתיק ולהפיץ פנקס זה במדינות אחרות.

נספח התרבות שהתלווה אלי הוסיף שפנקס זכויות התלמיד הופץ בערבית כדי שכולם יבינו את אותם המסרים ולכולם יש את אותן הזכויות במדינת ישראל. בתי הספר נערכו ללמד את נושא זכויות התלמיד בשתי השפות הרשמיות בישראל: עברית וערבית.